

Slovenski dom

Stev. 232

V Ljubljani, četrtek 12. oktobra 1939

Leto IV

Italijanski tisk napoveduje:

Prijateljska in nenapadalna pogodba med Jugoslavijo in Madžarsko - v kratkem

Rim, 12. okt. m. Italijanski tisk še nadalje posveča veliko pozornost odnošajem med Jugoslavijo in Madžarsko na eni strani, ter med Madžarsko in Romunijo na drugi strani. Poudarja, da se odnošaji med temi državami bistveno izboljšujejo. Pričakovati je, da pride v kratkem med Belgradom in Budimpešto do končnega sporazuma in do sklenitve prijateljske in nenapadalne pogodbe. Večina italijanskih listov objavlja tudi vtise posredovalne akcije jugoslovanske vlade za ureditev spornih vprašanj med Madžarsko in Romunijo. K temu sta mnogo pomagali Jugoslavija in Italija s svojo zunanjo politiko. Po pisanju italijanskega tiska sklepajo, da bo Italija še nadalje uporabila ves svoj vpliv, da bo omogočila rešitev vseh spornih vprašanj, ki teže balkanske države, zlasti Romunijo in Bolgarijo.

Budimpešta, 12. okt. m. Madžarsko časopisje še nadalje prinaša obširna poročila o posredovalni akciji jugoslovanske vlade za odstranitev spornih vprašanj med Madžarsko in Romunijo. Vodilno madžarsko časopisje poudarja vse boljše prijateljske odnose med Jugoslavijo in Madžarsko. Prepričani so, da se bodo medsebojni odnošaji med Jugoslavijo in Madžarsko v kratkem času tako izboljšali, da je pričakovati sklenitev več pogodb med obema državama. Mnenja so, da bosta obe sosedni državi v Podonavju igrali važno vlogo za ohranitev miru v tem delu Srednje Evrope. Politični krogi v madžarski prestolnici tudi napovedujejo tesnejšo povezanost vseh podonavskih držav, ki so ohranile nevtralnost.

Sofija, 12. okt. m. Bolgarsko narodno sobranje se 28. t. m. sestane na redno zasedanje. V zvezi s tem sestankom politični krogi zatrjujejo, da bo vlada od narodnega sobranja zahtevala zase ši-

roka pooblastila glede vodstva državnih poslov in politike ter so mnenja, da bo predsednik bolgarske vlade Klosevanov izvedel še pred sestankom bolgarskega parlamenta široko preosnovno vlado, ki se bo z osrednjimi državami pogajala za ureditev vseh spornih vprašanj.

V zvezi s posredovalno akcijo jugoslovanske vlade o mirni rešitvi spora med Romunijo in Madžarsko objavlja »Slovec« daljši članek o solidarnosti in nevtralnosti balkanskih držav. List se strogo zavzema za mirno rešitev vseh sporov, ki obstoje med temi državami.

Finska, Švedska in Norveška prosijo Anglijo in Francijo, naj nehata z vojno če ne, si bodo Sovjeti z nemškim privoljenjem podvržli vse severne države

Stockholm, 12. okt. o. V švedskih krogih govore, da skandinavske države: Finska, Švedska in Norveška po svojih diplomatskih zastopnikih nujno prosijo Anglijo in Francijo naj prenehata z vojno proti Nemčiji, da bi potem Nemčija pomagala zavreti nekrvavo sovjetsko vojaško in diplomatsko osvajanje po krajih ob Vzhodnem morju. Če bo Nemčija imela mir na zahodu, bo to pripravljena storiti, zlasti še, ker tudi njej ne more biti vseeno tako veliko širjenje sovjetske moči. Pogodba med Litvo in Rusijo je zago-

tovala Sovjetom popolno oblast nad baltičskimi državami in nad Baltičkim morjem. Če bodo Sovjeti mirno ali s silo ukrotili tudi Finsko, utegne priti brž na vrsto še Švedska in Norveška, s čimer bi Rusija ustvarila stoletna prizadevanja: dobiti izhod na odprto morje. Če bosta Anglija in Francija za vsako ceno nadaljevali vojno, se zdi, da bo Nemčija v obupu pripravljena dovoliti tudi to, saj je Hitlerjev namestnik Hess v enem svojih nedavnih govorov javno povedal, da bo kancler Hitler prej pustil boljše vizirati pol Nemčije, kakor da bi se uklonil Angležem.

Preseljevanje Nemcev tudi iz južnovzhodnih evropskih držav? Zanimiv članek glasila nemške manjšine v Jugoslaviji

Belgrad, 12. okt. m. V Novem Sadu izhajajoče glasilo nemške manjšine v naši državi, »Deutsches Volksblatt«, objavlja daljši članek o izseljevanju Nemcev iz držav, v katerih tvorijo narodno manjšino. Navaja najprej zadnji Hitlerjev govor v rajstagu o priseljevanju Nemcev iz posameznih držav v Nemčijo. Gre v prvi vrsti za izseljevanje Nemcev iz krajev bivše poljske države, ki spadajo pod Sovjetsko Rusijo.

niti ne napovedi. List poudarja, da se bo mogla ta izselitev izvesti le z zamenjavo prebivalstva, ker se bodo nedvomno te nemške skupine lahko naselile v Nemčiji na področjih, ki jih bodo izpraznile manjšine drugih narodov. List je mnenja, da je za ostvartje izseljevalnega načrta potrebna daljša doba.

»Volksblatt« se nato dotika preseljevanja Nemcev iz baltičskih držav, in je mnenja, da bodo mogli najti prostor tudi za nemške narodne otoke iz jugovzhodnih držav. Treba je pogledati zemljevid in je jasno, kje so nemški narodni otoki. Potrebne pa bodo pri izmenjavi prebivalstva koncesije. Pri preseljevanju bo potrebno, da bodo mogli nemški povratniki prodati svoja posestva, hiše, trgovine in nepremičnine zasebnikom ali pa svoji dosednji državi. S tem dobljeni denar naj bi odnesli v Nemčijo ali pa naj bi prejeli odškodnino v obliki tujih deviz.

Pogajanja med Finsko in Sovjeti Finska prosi Ameriko, naj posreduje za mir na Baltičkem morju

Moskva, 12. oktobra. o. Finski minister Paasikivi je včerajšepotoval v Moskvo. Na postaji ga je sprejel šef protokola Barkov, ravnatelj za zunanjo trgovino Vozjukov ter vse osebe finskega poslanstva. Finski odposlanec bo danes dvakrat sprejel pri sovjetskem zunanjem ministru Molotovu, ki mu bo sporočil sovjetske zahteve. Finski odposlanec se bo po tem takoj vrnil v Helsinke, da poroča svoji vladi.

čila, ki prihajajo iz meje, pravijo, da se še vedno zbirajo sovjetske čete ob finski meji. Nepotrjena poročila poročajo, da Sovjeti zbirajo tanke in postavljajo težko artiljerijo do cele meje. Davi pa je 21 sovjetskih letal letelo nad finskim ozemljem.

London, 12. okt. Popoldne se bosta drugič sestala sovjetski zunanji minister in finski poslanik v Stockholmu Paasikivi. Poslanik bo tedaj izvedel za ves načrt Sovjetske Rusije glede Finske. Z današnjim dnem je finska izpraznila vsa obmejna mesta. Nad 18.000 otrok in žena je odšla iz Helsinke. Vlada pa je odredila mobilizacijo in ima do sedaj nad 100.000 oboroženih mož. Poro-

Washington, 12. oktobra. o. Uradno poročajo, da bi bila Amerika pripravljena posredovati za ohranitev miru na Baltičkem morju, za kar jo je prosila Finska sprito nevarnosti, ki ji grozi od Sovjetov. Za posredovanje bodo Ameriko te dni prosile tudi Danska, Švedska in Norveška. Ameriška vlada bo najprej svetovala Finski, naj stori vse, kar more, da ugodni Sovjetom, ne sme pa iti tako daleč v popuščenju, kakor so šle Litva, Estonska in Letonska.

Pred veliko nemško letalsko in ladijsko ofenzivo na Severnem morju

Berlin, 12. okt. o. Nemški poročevalski urad je snoči izdal uradna poročila. V prvem razpravlja o tem, kakšno propagando uganja Anglija s Poljsko, v drugem spet obračunava z angleškim častnikarjem Knickerbockerjem in njegovimi trditvami o denarnih poslih narodno socialističnih voditeljev, v tretjem pa trdi, da je konec angleške nadvlade na Severnem morju, kar so dokazali zadnji napadi nemških letal na angleško brodogradbo.

Letala bodo začela z obsežnim napadom takoj, ko bo uradno ugotovljeno, da mislita Anglija in Francija vojno nadaljevati. Letalski napad bo tvoril uvod v veliko ofenzivo na zahodu.

Nemške letalske in pomorske sile na Severnem morju so začele s poskusnimi napadi 7. oktobra in so — po nemških trditvah dosegle z njimi popoln uspeh. Z njimi so Nemci ugotovili, kje so razpostavljene angleške bojne ladje ter jih z bombami tudi več poškodovali. Uspehu v treh dneh teh poskusov dajejo nemškemu poveljstvu pobudo za napad v velikem obsegu.

V zvezi uradno poročajo, da je nemško letalstvo na oporiščih ob Severnem morju priprav-

Napovedi o podpisu pogodb med Turčijo ter Sovjeti in Anglijo in Francijo

London, 12. okt. m. Politični krogi izjavljajo, da bo rusko-turška pogodba podpisana v najkrajšem času, podpisu te pogodbe bo sledil podpis francosko-turške in nato podpis angleško-turške pogodbe.

Carigrad, 12. okt. m. Turški uradni krogi zatrjujejo, da je sporazum med Sovjetsko Rusijo in Turčijo že dosežen in da sedaj čakajo le še na izpolnitev nekaterih formalnosti za sklenitev sporazuma. Zatrjujejo, da je Sovjetska Rusija dosegla privolitev Turčije, da bo Turčija prepovedala tujim vojnim ladjam vsotid in dlovbo skozi Dardanelsko ožino

Pravosodni minister — član komisije za ureditev banovine Slovenije

Belgrad, 12. oktobra. V komisijo za pripravo prenosa kompetenc na banovino Slovenijo je bil imenovan pravosodni minister dr. Lazar Markovič. Člani komisije so zdaj ministri dr. Krek, dr. Markovič in dr. Konstantinovič, kot strokovnjak pa ji je dodeljen ljubljanski podban dr. Majcen.

Vesti 12. oktobra

Francoski letalski minister je včeraj poročal senatnemu odboru za letalstvo o dosedanjem delu francoskega letalstva na nemškem bojišču. Dejal je, da uspehi odgovarjajo vsem pričakovanjem.

Anglija ne more priznati odstopa Vilne Litvi, ker je Vilna sestavljen del njene zaveznice Poljske, čeprav bo usoda poljskega prebivalstva pod Litvo nedvomno boljša, kakor pod Nemčijo ali Sovjeti. Tako razpravlja poluradni londonski »Times«.

V Newyork sta varno priplula italijanski motornik »Saturnia« in ameriški parnik »Iroquois«, za katerega so ameriške oblasti dobile sporočilo, da bo med vojnjo potopljen. Zato je parnik spremljalo več bojnih ladij in letal.

Italijanska poročevalska agencija Stefani zanikuje, da bi bila ona dala kako vest o zbiranju sovjetske vojske na Kavkazu, kakor so to pisali nekateri evropski listi.

Francoska vojna mornarica je do 10. oktobra zaplenila 150.000 ton raznega blaga, namenjenega v Nemčijo.

Bivši ruski general Krivicki, ki je s svoječasnimi članki napovedal zvezo med Hitlerjem in Stalinom, je pred ameriškim vladnim preiskovalnim odborom izpovedal znanirave reči o nezakonitem delovanju in vohunstvu ameriške komunistične stranke ter o podporah, ki jih ameriški komunisti dobivajo iz Moskve. Njegova izpoved bo najbrž prinesla prepoved komunizma v Ameriki.

Litvanski sunanji minister Uršis je danes ob 11 odpotoval iz Moskve, ko je podpisal pogodbo o udaji Litve. Pri odhodu so ga izredno počastili ter mu postavili na kolodvor celo častno četo rdeče vojske, ki bo kmalu začela zasedati Litvo.

Angleški vojni minister Hore Belisha je včeraj imel v poslanski zbornici zanimiv govor, v katerem je dejal, da je do zdaj Anglija poslala v Francijo 160.000 mož in 25.000 kosov motoriziranega topništva, tankov in oklopnih avtomobilov. Od 160.000 mož je samo 20% pešcev, vse drugo pa so letalci in specialisti. Te številke bi odgovarjale 20 nemškim motoriziranim divizionom.

Zračno zvezo med Finsko in Švedsko so potrojili, da bi lahko čimprej poslali na varno vse tujece iz prestolnice.

Predsednik Roosevelt je dobil iz Brazilije zanimivo poročilo ameriškega trgovca Johna Tazewella Jonesa. Ta pošilja v poročilu podatke o tem, da imajo večji nemški parniki, ki čakajo po južnoameriških pristaniščih na krovu tako imenovane žepne podmornice po 100 ton in so jih že več spustili v morje, da bodo potapljalne angleške in francoske ladje, ki plovejo v južno Ameriko ter nazaj.

Zadnji nemški letalski napad na angleške ladje je bil po nemških trditvah tako silovit, kakor ga zgodovina ne pomni. Podobno so Nemci trdili tudi o številnih letalskih napadih na poljsko ozemlje.

Švicarska vlada je prepovedala komunistični dnevnik »Freiheit«, ker je priobčil neko poročilo, poslano od Kominterne.

Poljska vlada v Parizu je na včerajšnji seji razpravljala o tem, za katero državo bodo ptele poljske trgovske ladje, kar se jih je rešilo pred Nemci. Razen tega je poljska vlada sklenila vrniti vse pravice tistim politikom, ki so bili do zadnjega časa na Poljskem zaprti.

Kaj vse bodo zasedli Rusi na Estonskem

Talin, 12. oktobra. o. Predsednik estonske republike Paets je podpisal dodatek k sovjetsko-estonski pogodbi. V tem dodatku je določeno, da bo sovjetska vojska, za katero za zdaj v predelih, ki jih določijo Sovjeti za oporišča, ni na razpolago dovolj bivališč, lahko za zdaj prebivala tudi po drugih krajih in mestih. Estonska vlada dovoljuje sovjetski vojski, da zasede nekatere kraje izven ozemlja, ki so ga Estonci morali dati Rusom. Sovjetskemu letalstvu je dovoljeno, da takoj začne z delom letališč pri Revalu. Estonska vlada bo morala sovjetski vojski dati na razpolago delavstvo in ves potrebni material.

Belgrajske vesti

Belgrad, 12. okt. m. Snoči je bila seja izvršnega odbora bivše zemljoradniške stranke. Seji so prisostvovali predsednik odbora dr. Gavrilović, kmetijski minister dr. Branko Cubrilovič, bivši poslanik dr. Miloš Tupanjanin, pomočnik kmetijskega ministra inž. Popović, ravnatelj za prehrano Čosić in še drugi. Na dnevnem redu seje so bila razna aktualna politična vprašanja.

Belgrad, 12. okt. m. Podpredsednik vlade dr. Vladimir Mažal je snoči odpotoval v Zagreb.

Nenaden sestanek poglavarjev nemške in italijanske policije

Milan, 12. okt. o. Voditelj nemške policije Himmler je včeraj z vlakom dopotoval v Italijo. Na postaji v Milanu ga je sprejel voditelj italijanske policije Arturo Bocchini ter se odpeljal z njim do Tremeza blizu Milana, kjer bosta imela policijska strokovnjaka posvetovanja. Ta naj bi se nanašala na vprašanja, ki so v zvezi s preseljevanjem Tirolcev v Nemčijo.

Po drugi strani pa razlagajo nenadni obisk nemškega policijskega voditeja v Italiji z dejstvom, da v italijanski fašistovski stranki vse bolj prevladuje protiboljševiška skupina, katero vodi maršal Balbo. Hkratu se že od začetka vojne oglašajo nasprotje proti vsakemu vojnemu sodelovanju z Nemčijo. Balbo je v svojem osebnem glasilu »Corriere Padano« dal priobčiti več člankov, v katerih silovito napada Sovjete in govori o tem, da Nemčija mirno dopušča širjenje boljševizma v baltičkem in srednjeevropskem območju. Zaradi teh člankov je v nemških uradnih krogih precejšno razburjenje, saj kažejo, da Italija skoraj uradno obsoja nemško zvezo z boljševizmom.

Pričakujejo, da bo po Himmlerjevem obisku prišlo do večjih sprememb v vodstvu fašistovske stranke.

Molotova ne bo v Berlin

Berlin, 12. okt. m. Nemški uradni krogi zanikujejo vesti, po katerih naj bi sovjetski komisar Molotov prišel še tekom tega meseca v Berlin.

„Brezbožnik“ o pobljanju duhovnikov v Beli Rusiji

Moskva, 12. okt. o. »Brezbožnik«, osrednje glasilo ruske zveze za boj proti veri, prinaša članek o začetku organiziranega boja proti veri v Ukrajini ter Beli Rusiji. List pravi, da je v tem pogledu dosežen že velik uspeh, ker je ruska vojska pri zasedanju Bele Rusije in Ukrajine postrelila večino katoliških in pravoslavnih duhovnikov. Ti so se po trditvah »Brezbožnika« s »kapitalističnimi častniki in fašističnimi elementic zabarikadirali po cerkvah ter s strojnimi streljali na osvajajočo proletarsko armado. List izraža upanje, da bo v kratkem onemogočeno vsako versko delovanje tudi v osvojenih pokrajinah. Glavna naloga sovjetske uprave je, čim prej iztrebiti to vero. List označuje pobljanje duhovnikov v omenjenih krajih kot posebno zaslug rdeče vojske, ne pravi pa, da so rdeči junaki to mogli storiti samo po zaslugi zveze s nemškimi »fašističnimi elementic«.

Trgovska pogodba med Anglijo in Sovjetsko Rusijo

Sovjeti bodo Angliji dobavljali les, Anglija pa Rusiji gumi in cink

London, 12. okt. o. Angleško ministrstvo za vojno preskrbo je sklenilo s sovjetskim trgovskim zastopstvom v Londonu gospodarski sporazum, po katerem bo Sovjetska Rusija dobavljala Angliji les za vojno industrijo, Anglija pa Rusiji gumi in cink. Les za Anglijo bodo izvažali iz ruskih pristanišč ob Belem morju. Pogodbi pripisujejo ne le gospodarski, marveč tudi politični pomen, saj je s tem ovržena trditev, da bi se Sovjetska Rusija mislila priključiti Nemčiji za boj proti Angliji.

Kopenhagen, 12. okt. o. Sovjetsko poslanstvo je danskim, švedskim in norveškim trgovskim družbam poslalo pretekli teden uradno vprašanje, koliko ladij bi lahko dale na zahodno morje za prevoz ruskega lesa iz pristanišč ob Belem morju v Anglijo. Danska in Švedska nista mogli ustreči sovjetski ponudbi, ker so njune vode pod nadzorstvom nemškega letalstva in vojne mornarice, pač pa bo Norveška pripravila potrebno število ladij za prevoz.

Sezonsko delo v tujini in narodni obstanek Prekmurja:

100.000 prekmurskih delavcev je šlo v dvajsetih letih na tuje

Murska Sobota, 11. okt.

Prekmurje ne more živeti brez sezonskega dela v tujini. Domača gruda nam je pretesna. V dvajsetih letih osvobodilne okoli 100.000 naših delavcev in zaslužilo 450 milij. din. Vsak delavec je torej zaslužil povprečno 4500 din letno. Skoraj pol milijarde denarja je veliko in Prekmurje si je marsikaj postavilo za ta denar. Plačevalci so davek, dolg, napravljali obleko, zidali hiše, postavljali nove domove itd. Ko bi dela v tujini ne bilo, ne vem, kako bi Prekmurje izgledalo posebej v času najhujše krize. Na drugi strani pa vidimo, da naš delavec malo zasluži v tujini; 4500 dinarjev za delo enega leta je pod normalno zaslužka rednega delavca. Reč dela samo 6 mesecev, a ostalih 6 mesecev mora s tem zaslužkom živeti.

Se en čuden pojav: število sezonskega delavstva stalno raste vsako leto, od leta 1934 za več kot tisoč. Leta 1934 je bilo posredovanih 2600 delavcev, leta 1937 že 7050, leta 1938 je število skočilo na 8500. Letos pa imamo v tujini 9100 delavcev. Izmed teh je samo v Nemčiji 6308. Zaslužili bodo okoli 50 milij. din. Cilj vsakega malega naroda bi moral biti, da zaposli moči čim več doma. Za ta pojav je pomembno dvojje: v dvajsetih letih ni dobilo naše delavstvo nobene večje zaposlitve doma in že neka bolezen naših ljudi, da silijo v tujino. Smelo se lahko trdi, da je tretjina naših delavcev letos šla v tujino, da postanejo prosti doma in okolice, ali iz neke užaljenosti ali pa so šli z doma na izlet, da vidijo svet. To trditve bi se lahko podprlo s stotinami primeri. Zato velja tudi dejstvo, da se lahko število omeji ne glede na kako večjo zaposlitev doma.

Roman štirih ptičkov brez gnezda

Ljubljana, 12. oktobra.

Sodna dvorana že kmalu ni bila priča tako žalostni in socialno-pedagoški razpravi proti štirim ptičkom brez gnezda, ki so brez očetovskega in materinskega varstva v zgodnji mladosti zleteli v širni svet in zabredli med zločinske tipe. Dečki v nežni mladosti so se tam pred Delavskim domom na Gosposvetski cesti seznanili s starejšimi postopaki, ki so jim pripovedovali razne pustolovščine, razne vplodne podvige in tatiške posle. Navajali so jih k nočnim vlomom, poučevali so jih, kako naj nastopajo. Pred mali senat je stražnik pripeljal štiri mlade obtožence, in to dva brata iz ene družine in dva brata iz druge družine.

namreč predlagal za dva mlajša maloletnika poboljševalnico. Mati Jankota: »Če bi me ubogal, ga prav tako rada vzamem domov!« Bili so dramatični prizori. Sodba je bila kratka:

Dva starejša ptička sta dobila od 4 do 6 mesecev strogega zapore, druga dva mlajša maloletnika pa bosta oddana v poboljševalnico. Janko se je začel jokati, ko je čul, da bo moral iti v zavod, kjer ga bodo skušali spraviti na pot poštenega življenja in kjer bo imel priliko se priučiti kakega poštenega poklica. Starši so nato moleđovali, da bi otroke izpustili domov. Zaman. Sodba je bila izrečena!

Za 35.000 din opeharjena tvrđka

Kratka, res prav rekordno kratka je bila razprava proti lesnemu manipulantu Ivanu Marklju, ki je bil zaposlen svoj čas pri lesni tvrđki Gorjanec v Kranju in je vodil podružnico na Jesenicah. Prišel je pred sodnike in v desetih minutah je čul sodbo, da je obsojen zaradi zločina ponarejanja računov, poverbe in drugih manipulacij na 1 leto in 1 mesec robije, na 420 din denarne kazni in v izgubo častnih državljskih pravic za dve leti. Oškodovani lesni tvrđki imajo povrniti 35.280 din. Markelj je v času od 1. januarja do 14. julija lani ponaredil 20 računov za prav znatne vsote in inkasirani denar pridržal zase, tako da je tvrđko oškodoval za 32.000 din, dalje je vzel iz blagajne 6000 din in prodal na svoj račun strankam več desk. Markelj je povedal, kakšen je bil njegov roman življenja. Bil je lakomisl. Kratko je sodnikom pripomnil: »Za ženske sem mnogo plačal.«

Afera s tihotapljenjem judov v našo državo

Maribor, 11. oktobra.

Nemčija ima še nekaj stotisoč judov, katerim so pobrali že vse premoženje ter sedaj ne predstavljajo nobenega vrednostnega objekta; nasprotno, ti judje so postali velika pasivna postavka, ker morajo pač živeti in jesti in nekaj stotisoč lačnih ust se v sedanjih časih v Nemčiji močno pozna. Zategadelj si Nemčija že dalje časa močno prizadeva, da bi opravila čim več judov v tujino. Vsak jud, ki najde možnost, da se izseli, dobi takoj potni list, seveda pa se zamore izseliti samo s tem, kar ima na sebi in s popolnoma praznim žepom. Je pa sedaj v obrobni državi Nemčije pomoč za te judovske izseljence tako izvrstno organizirana, da se nobenemu izseljencu ni treba bati, kako bo živel v tujini, samo če se mu poroči priti čez mejo. To je tista kritična točka, okoli katere se vse vrtil. Čez mejo namreč obrobne države ne puste nobenega juda, razen morda nekaj izjem. Tako vemo v Mariboru, da je prišlo v mesto nekaj bogatih judovskih družin, ki so imele vplivne posredovalce. Nekateri od teh so že dobile občinsko pravico v predmestni občini, kjer so potem velikodušno dale za reveže 5000 din. Tieth judov, ki nimajo ničesar, pa se tudi pri nas branijo ter se ne dabi za nje noben vplivne posredovalec. Nemčija pa bi se ravno teh revežev rada iznebila, pa jih zato skrivaj pošilja čez mejo. Pri nemški Gestapo (tajni policiji) je poseben oddelček, ki se bavi s takimi stvarmi. Če arečno spravijo juda čez našo severno mejo in če uide obmejni kontroli, je že rešen. Potem se za teče v Zagreb, kjer se zavzame zanj »palestinski odbor« in vplivni zagrebški judje mu preskrbijo dovoljenje za bivanje, čez nekaj mesecev pa celo dovoljenje za trgovanje. Na ta način so že oserčeli v zadnjih mesecih našo državo v več sto pripadniki »izvoljenega ljudstva«, ki so se pa vsi k sreči

zatekli v Zagreb in Beograd. Pri nas v Sloveniji ni dobro ozračje za njihove posle.

Mož, ki spravlja po nalogu Gestapo judje čez mejo, se piše Jožef Schleich ter je doma iz Gradca. Baje dobi za vsakega juda od Gestapo 300 mark, prav toliko pa tudi od judovske izseljenske organizacije na Dunaju.

Na ta način mu je počel imenitno cvetel. Nazadnje pa je izvedela za njegovo tihotapstvo v judi mariborska obmejna policija. Ko se je nedavno Schleich pojavil v svojem osebnem avtomobilu v Št. Ilju, je bil po nalogu mariborskega obmejnega komisarijata aretiran ter prigan v Maribor. Pri njem so našli 59 potnih listov, s katerimi je bil namenjen v Zagreb, da bi za svoje judovske kliente dobil potrebne vizume. Poleg tega pa je imel v avtomobilu še več sto nemških mark ter kup zlatnikov, katere je skušal za judje pretihotapiti iz Nemčije. Schleich je tajil, da bi tihotapil judje v našo državo. Pri njem pa so našli pisma judov na svoje soročnike v Zagreb, katere je Schleich spravljal skrivaj čez mejo. Zaradi tega je obmejna policija spravila Schleicha v Zagreb, da mu tam njegova tihotapstva dokažejo. V Zagrebu pa je vee skupaj zaspelo, očitno zaradi vplivnih posredovanj. Schleicha so vrnil nazaj mariborski obmejni policiji s pripombo, da »ne postoji nikakova krivica«. Ker je tudi zanj močno posredovalo tukajšnje in zagrebško nemško zastopstvo, so ga potem izpustili, samo so ga za trajno izgnali iz naše države. Ko je mož videl, da se mu pri nas nič ne zgodi in da imajo zagrebški judje velik vpliv, bo verjetno svoje kliente še naprej tihotapil ter tako množil število »izvoljenega ljudstva« v naši državi. Toda mariborska obmejna policija mu je objubljala, da bo zanj naprej na njegove mahinacije bolje pazila ter mu bo njegove varovance lovila na meji ter jih pošiljala nazaj.

Ljubljana od včeraj do danes

Ljubljana, 12. oktobra.

Gledališki igralci so zborovali

Te dni so imeli člani ljubljanske drame, opere in baleta, ki so organizirani v Združenju gledaliških igralcev, 20. redni občni zbor svojega društva. Ob polnočestvilni udeležbi je začel zborovanje predsednik združenja g. Lujo Drenovec, ki je v krajšem govoru orisal pomembnost stanovske organizacije gledaliških igralcev, ki je v teku 20 let dosegla v korist svojih članov lepe uspehe. Predsedniki združenja so bili v teh letih: Rado Pregarc, Julij Betetto, prof. Jože Šest, Vekoslav Janko in Lujo Drenovec.

Poročili tajnika Jermana in blagajnika Mencina sta pokazali pregled odborovega dela, uspehov ter za bodočnost začetih akcij in vestno gospodarjenje z društvenim imovino.

Pri volitvah je bil soglasno izvoljen stari odbor z g. Drenovcem na čelu.

V debati so v glavnem razpravljali o pokojninskem skladu, ki naj bi zagotovil neprevedenim članom pokojnino, dalje o podpornem skladu in o načrtu gledališkega zakona, ki ga pri nas po 20 letih še ni.

Zborovanje je poteklo v lepem redu in sloji ter je potrdilo zaupanje, ki ga imajo ljubljanski gledališki igralci do svoje stanovske organizacije.

Drobna kronika

Huda motociklistična nezgoda. Iz Domžal so prepeljali v ljubljansko bolnišnico 27 letnega mehhanika Šublja St., ki ga je pri ihanškem mostu v Domžalah doletela huda nezgoda. Šubelj je preizkušal motorno kolo, ki ga je bil pravkar popravil, in s precejšnjo brziño vozil po cesti. Ihanški most pa prav sedaj popravljajo in je le ozepek pas mostišča prost za promet. Šublja je na mostu, ko je zavozil v nek jarek, vrglo z motorja. Padel je tako nesrečno na glavo, da je obležal nezavesten, iz ušes, oči in iz nosa pa mu je brizgnila kri. V ljubljanski bolnišnici so ga podvržili težki operaciji, vendar je zelo malo upanja, da bi okreval. Pri padcu je dobil občuten pretres možganov, tako da je v bolnišnici pobesnel in so morali nesrečnika za nekaj časa zvezati.

Pelcletnemu dekletcu bodo morali odrezati nogo, ker jo je povozil avtomobil. Ljubljanski reševalci so bili včeraj popoldne poklicani v Stob pri Domžalah, kjer je na cesti povozil nek avtomobil, ki je po svoji številki znan, 5 letno posestnikovo hčerko Cerar Marico. Avtomobilsko kolo je dekletcu zdrobilo nogo pod kolenom. Dekletcu bodo morali odrezati nogo.

Razne nesreče in poškodbe. Delavčevu ženo Rozo Erbežnik iz Ljubljane je včeraj popoldne od Ljubljane podrla neka kolesarica. Erbežnikova si je pri padcu zlomila desno roko. — 14-letni Marjan Kržišnik, sin univerzitetnega služitelja v Ljubljani, je cepil drva, pri tem pa mu je trska

odletela v levo oko in mu ga nevarno poškodovala. — Bolgarski študent tehnike, Ivan Rusev, je padel po stopnicah in si zlomil levo roko. — Precej nevarne poškodbe na glavi je utrpel 20-letni Josip Kovačič, uslužbenec v nekem ljubljanskem hotelu. Kovačiča je lastnik hotela udaril z nekim predmetom po glavi. — Brezposelni delavec Martin Zaletelj, star 40 let, iz Ljubljane, se je nekje udaril za nekaj dni. Včeraj je valil po stopnicah velik sod, ki ga je podrl podse. Zaletelj se je močno potkolil po obrazu in si zlomil desno nogo. — 9-letni sin vratarja na mestni pristani, Boris Furer, je padel s kolesa in si zlomil desno roko.

Iz policijske kronike. Tatovi koles, kakor se zdi, letos ne mislijo prenehati s svojimi podvigi. Še nobeno jesen ni bilo v Ljubljani pokradenih toliko koles kakor letos. Te dni so bila spet ukradena štiri kolesa v vrednosti 3400 din. — V borbi proti kolesarskim tatovom je ljubljanska policija zabeležila te dni uspehe. Prijela je mladega fantiča, ki je vsega skupaj izmaknil okrog 20 koles, vendar le v to svrhu, da se je z njimi peljal na kratek izlet, potem pa jih je spet odvrnil. Fantič je svoje grehe priznal.

Filmi

Honolulu (Union). Reklama je za ta povprečni ameriški film, ki je vrhu tega sođeč po oguljenih slikah in mnogih luknjah v dejanju še silno star, uporabla superlative. Film je res zajet iz življenja letalcev, toda v njem ne opazimo nič junaštva »držnih viteзов zraka«, ampak le muhe razvajene ženske, ki se ne more živjeti v to, da letalski poklic njenega moža zahteva tudi od nje nekaj žrtvovanja. Zaradi škandala v javnem lokalu pride med njo in možem do poloma, nakar se ona odloči pobegniti z drugim. Mož seveda sede v letalo in ju zasleduje, pri tem pa se ponesreči. Da niso gledalci preveč razočarani, pride na koncu do pobotanja. — To je zgodba filma, zaradi katere se je režiserju zdelo potrebno, da je prosil za sodelovanje ameriško mornarico in letalstvo. Tako vidimo v filmu nekaj eskadrilskih pilotov, ki jih gledamo tudi skoraj v vsakem zvočnem tedniku, drugega pa nič. Slab režiser in slabi igralci so pokvarili še tisto, kar je bilo v zamisli morda dobrega.

»Tragedija Madame X«. (Matica.) Drama ameriškanke vrste z maloverjetnim zapletom ter neskončnimi dogovori tja do zadnje tretjine. Bogata Francozinja, poročena, se kompromitira pri umoru svojega ljubimca, zaradi česar jo mož zapodi, da ne bi škandal škodil sinu. Zena hoče najprej ostati pri otroku, potem se izgubi po svetu, ko zve, da jo tudi mož išče. Seveda mora iti okoli vsega sveta, dokler izgubljena ne pade v južni Ameriki v roke izsiljevalcu, ki jo privede v Pariz in hoče od moža dobiti denar za to, da bo molčal. Njegova žrtev ga ustrelji, pride pred poroto, kjer jo seveda mora zagovarjati njen lastni sin-advokat, kar da priliko za nekaj gniljivih prizorov in solza pri ženskem občinstvu. V glavnem ameriškanca, slaba ponovitev »Očetovega greha« z nepozabnima Blanchardoma v glavnih vlogah ter dosti šibkejše »Zlorabe zaupanja«. Ker smo pa vajeni v Ljubljani veliko slabših filmov kakor je ta, si mislimo ob nem sam, kakšen strahoten melodram bi iz te snovi naredili na primer Nemci, ko je spodletelo pri njej celo Amerikanem.

Številne spremembe v upravnih službah na Hrvaškem

Zagreb, 12. okt. Dela za prenos pristojnosti gradbene ministristva na banovino Hrvaško so že končana. Delo je bilo izvršeno v najlepšem sodelovanju med banovino Hrvaško in ministristvom.

Na banški oblasti pripravljajo ukaz, s katerim bo premešanih večje število okrajnih glavarjev ter ravnateljev srednjih šol. Ta ukaz bo brzkone v zvezi s svojočasnim napovedni hrvaškega časopisa, da bo treba pregledati delo vseh ljudi, ki so sedeli na odgovornih mestih, če se niso v prejšnjih časih morda pregrešili proti hrvaškemu narodu.

Tudi zagrebški Pokojninski zavod je dobil novega komisarja. Prejšnji ravnatelj zavoda dr. Lujo Novak je bil odstavljen, na njegovo mesto pa imenovan kot komisar dosedajni podpredsednik zavoda dr. Košak. Tako so skoro vse važnejše javne ustanove dobile komisarje.

Sport v zadnji minuti

Príhod nemške nogometne reprezentance. Včeraj je Nemčija obvestila našo Zvezo, da pride njena nogometna reprezentanca v Zagreb v petek zvečer ob desetih. Nemške reprezentante bodo na zagrebškem kolodvoru s slovesno sprejeli predstavniki vrhovne nogometne zveze in Hrvaške nogometne zveze. Nemška reprezentanca bo stanovala v hotelu Millinov in ima 14 igralcev in tri višje funkcionarje dr. Diehma kot zastopnika nemškega državnega vodje, dr. Ksandrija in zveznega trenerja Herbergerja. Z nemškimi nogometnimi reprezentanti pride tudi deset časnikaarjev.

V Zagrebu računajo, da bodo volitve v sabor pred božičem

Zagreb, 12. okt. V Zagrebu že dalj časa izdelujejo volilni zakon za volitve v hrvaški sabor. Računajo, da bodo te volitve že lahko pred božičem, če ne bi vmes nastopili nepredvideni dogodki, ki bi preprečili izvedbo volitev. Volilni red bo po informacijah »Obzora« po krajih in bo izvoljenih okrog 100 poslancev, ki bodo uživali dnevnice samo v času zasedanja sabora. Javnoost z velikim zanimanjem spremlja delo za prenosovo in preureditve upravnih oblasti na Hrvaškem, čeprav skušajo stari centralisti in marksisti izvati med ljudstvom nezapoljoenje.

Odbila sta prvi zaboj in si začela tlačiti nalivnike v nedra raztrganih srca.

Prijel ju je pohlep, ko sta videla toliko tega elegantnega blaga. Pred očmi jima je migljala zaslužek in vse, kar si bosta kupila zanj. Nič ništa pazila, kaj je zunaj in sta ropala kar pri odprtih vratih. Toda posla je bilo brž konec.

Ta trenutek je prišel mimo železniški čuvaj. Če bi bila vrata vsaj napol zaprla za seboj, bi ju ne bil videl, saj bi vagon ne kazal nič sumljivega. Tako je pa najprej zagledal vlomljena vrata, potem pa prieluhnil in slišal še sumljivo šumenje in šepet.

Takoj mu je bilo jasno, kaj je v vagonu. Potegnul je piščalko in zaživžgal dvakrat, trikrat.

Rocky in Jerry sta otrpnila, ko jima je živžg udaril na ušesa. Spogledala sta se in nalivniki so jima začeli padati iz polnih rok. Na to ništa bila pripravljena.

Prevzela ju je taka zmedenost, da ništa vedela drugega, kakor da sta si hitela zapenjatai srcaje, najprej eden, potem pa še drugi. Preden sta se domislila, da bi bilo dobro bežati, je bilo okoli vagonov že nekaj stražnikov.

Bila eta ujeta. Stienila eta se v kot vagona ter drhte od strahu čisto na tihem upala, da morda le ne bo nihče pogledal natančno v vagon in ju videl.

Rocky je zasepetal Jerryju: »Počakajva, potem bova skušala pobegniti!«

»Bilo treba dolgo čakati. Policaji



so se postavili tako, da so z vseh strani varovali vrata. Držali so pripravljene samokrese.

Potem eta Jerry in Rocky zaslišala klic: »Ven!«

Pritajnila eta se še bolj, toda klic eta je ponovil eta grozeče ko prvič: »Ven, pri pričti! Če pojdemo mi noter, ne bo dobro!«

Zdaj eta bilo treba delati naglo. Rocky je brž imel načrt. Zasepetal eta nekaj besedi Jerryju in začela eta se previdno pomikati ob steni vagona proti vratom. Srce jima je na glas bilo.

Policaji zunaj so čakali, kdaj eta bo v temi na sredi vrat pokazal kdo, da bi planilo po njem. Ker ni bilo nič, so eta začeli pomikati k vagonu. Tir je bil tu visoko, tako, da eta jim glave eegale komaj do vznožja vrat.

Preden eta mogli kaj zagledati, eta eta jim že pognala čez glave ter ekročila iz vagona. Zavajila eta se po nasipu, se pobrala ter tekla čez druge tire, ki eta bili nižje ter prazni.

Policaji eta bili prvi trenutek prosečeni, potem eta pa planili eta njima in začel eta je divji lov.



Fanta eta drvela čez tire in pragove. Razdalja med njima in med zajetnimi stražniki je bila zmeraj večja.

»Dobra eva!« je zavpil Jerry Rockyju in eta se enkrat ozrl za preganjajci.

Tresk! Ko eta je ozrl, eta je spotaknil ob tirnico in treščil na tla. Z glavo je dosegel ravno do drugega tira in vsekaj po železu, da eta je zapelo in zamigljalo po glavi. Obležal eta na tirnicah.

Rocky eta bežal dalje in bil eta blizu ograjce, ko eta je ozrl, eta je Jerry pri njem. Videi ga eta, da leži na progl. Planil eta nazaj. Š preden eta bil pri tovarišu, kateremu eta se eta bližali stražniki in vihteli gumljevke, eta zaslišal živžg. Po progl, na kateri eta ležal Jerry in eta skušal pobrati, eta hrumel dolg vlak. — Strojevodja ni videl fantiča, ki eta ležal na progi in eta gnal lokomotivo, kar eta eta dalo.

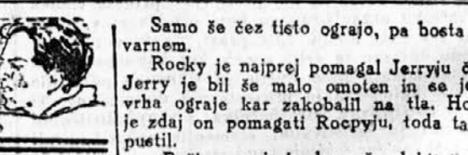
Rocky ni mogel nič premisljati. Kakor žival eta je gnal proti tiri, da eta bil tam prej kakor stroj. Zadnji krog razdalje ni več tekel, marveč eta je vrgel podolgem kakor riba do tira, zgrabil Jerryja za rame ter ga z vso silo začel vleči eta proga.

Prijatelj eta ni mogel sam kaj prida pomagati. Zdaj eta tudi eta zagledal vlak in začutil, kako eta trese tir pod njim; to eta je vzele vso moč, kar eta mu eta je zadnje trenutke po udarcu eta povrnilo.

Rocky eta vlekel, trenutki tega obupnega napora eta eta mu zdeli nekončni. Pri vsakem potegu eta eta ozrl, kje eta vlak in eta je grozo videl, da eta zdaj pri njiju. Njegovo hrumenje eta eta stiskalo arce.

Ko eta je zadnjič ozrl, eta bila železna pošast eta tako blizu, eta eta stienil zobe in oči. Potegnul eta z vso silo in eta eta telesom vrgel tja, kamor eta vlekel.

Naslednji trenutek eta zahrumelo, zagrmelo, eta strelalo...



Samo eta čez tisto ograjo, eta bosta eta varnem.

Rocky eta najprej pomagal Jerryju čez. Jerry eta bil eta malo omoten in eta eta je vrha ograje kar zakobalil na tla. Hotel eta zdaj eta pomagati Rocpyju, toda eta ni pustil.

»Beži naprej, eta bom eta dohitel. Da eta tebe eta dobe!« Jerry eta poslušal in šepal dalje, kar eta eta nele eta pete.

Rocky eta je zdaj poskušal zavihetati na ograjo, toda noga eta eta mu od strahu in od napora tresle, da eta eta je hlačnico zapel v žico. Skušal eta eta je rešiti, toda pri tem eta eta mu eta zapela eta druga hlačnica.

Bil eta zbežan, slišal eta korake stražnikov, zato eta hitel in eta eta bolji zapletal, namesto, da eta eta bil odmotal Ko eta eta je mislil, da eta lahko ekročil na drugo stran, ga eta prijelo nekaj ko klečeč eta stran in ga vrglo na tla — na železniško stran ograje.

Bil eta ujet. Komaj eta utegnul pogledati skozi žice, da eta videl, kako mu Jerry obupno maha in vpije. Zdelo eta eta mu eta, da eta nekaj dopoveduje, toda ništa slišal nič.

Bliskoma eta eta hotel pobrati eta tal in planiti kamorkoli, toda močne roke policajev eta eta zagrabile. Skušal eta eta iztrgati, eta držali eta eta kakor v kleščah.

Bil eta okoli ebe eta vsemi štirimi, praskal in grizel kakor mače, toda eta ga brž ukrotili. Namahali eta eta z dumičevkami, da eta eta bil miren.

Angeli garjevih lic

Roman s slikami

so se postavili tako, da so z vseh strani varovali vrata. Držali so pripravljene samokrese.

Potem eta Jerry in Rocky zaslišala klic: »Ven!«

Pritajnila eta se še bolj, toda klic eta je ponovil eta grozeče ko prvič: »Ven, pri pričti! Če pojdemo mi noter, ne bo dobro!«

Zdaj eta bilo treba delati naglo. Rocky je brž imel načrt. Zasepetal eta nekaj besedi Jerryju in začela eta se previdno pomikati ob steni vagona proti vratom. Srce jima je na glas bilo.

Policaji zunaj so čakali, kdaj eta bo v temi na sredi vrat pokazal kdo, da bi planilo po njem. Ker ni bilo nič, so eta začeli pomikati k vagonu. Tir je bil tu visoko, tako, da eta jim glave eegale komaj do vznožja vrat.

Preden eta mogli kaj zagledati, eta eta jim že pognala čez glave ter ekročila iz vagona. Zavajila eta se po nasipu, se pobrala ter tekla čez druge tire, ki eta bili nižje ter prazni.

Policaji eta bili prvi trenutek prosečeni, potem eta pa planili eta njima in začel eta je divji lov.

Fanta eta drvela čez tire in pragove. Razdalja med njima in med zajetnimi stražniki je bila zmeraj večja.

»Dobra eva!« je zavpil Jerry Rockyju in eta se enkrat ozrl za preganjajci.

Tresk! Ko eta je ozrl, eta je spotaknil ob tirnico in treščil na tla. Z glavo je dosegel ravno do drugega tira in vsekaj po železu, da eta je zapelo in zamigljalo po glavi. Obležal eta na tirnicah.

Rocky eta bežal dalje in bil eta blizu ograjce, ko eta je ozrl, eta je Jerry pri njem. Videi ga eta, da leži na progl. Planil eta nazaj. Š preden eta bil pri tovarišu, kateremu eta se eta bližali stražniki in vihteli gumljevke, eta zaslišal živžg. Po progl, na kateri eta ležal Jerry in eta skušal pobrati, eta hrumel dolg vlak. — Strojevodja ni videl fantiča, ki eta ležal na progi in eta gnal lokomotivo, kar eta eta dalo.

Rocky ni mogel nič premisljati. Kakor žival eta je gnal proti tiri, da eta bil tam prej kakor stroj. Zadnji krog razdalje ni več tekel, marveč eta je vrgel podolgem kakor riba do tira, zgrabil Jerryja za rame ter ga z vso silo začel vleči eta proga.

Prijatelj eta ni mogel sam kaj prida pomagati. Zdaj eta tudi eta zagledal vlak in začutil, kako eta trese tir pod njim; to eta je vzele vso moč, kar eta mu eta je zadnje trenutke po udarcu eta povrnilo.

Rocky eta vlekel, trenutki tega obupnega napora eta eta mu zdeli nekončni. Pri vsakem potegu eta eta ozrl, kje eta vlak in eta je grozo videl, da eta zdaj pri njiju. Njegovo hrumenje eta eta stiskalo arce.

Ko eta je zadnjič ozrl, eta bila železna pošast eta tako blizu, eta eta stienil zobe in oči. Potegnul eta z vso silo in eta eta telesom vrgel tja, kamor eta vlekel.

Naslednji trenutek eta zahrumelo, zagrmelo, eta strelalo...

Od tu in tam

Zagreško stolnico, ki je najlepša in najstarejša gotska cerkev v naši državi, so začeli popravljati in obnavljati v njeni zunanosti. Stolnica je sijajno gotsko delo, ki ima stolpe visoke po 105 metrov. Zadnjokrat so jo delno prenovili pred petdesetimi leti. Toda »zobe« časa je storil svoje na zunanjih oblagah iz apnenčaste kamna, da se je mnogo vitkih okrasov prelomilo, poleg tega pa so pare v zraku in žvepleni plini, ki prihajajo v zrak iz dimnikov zagrebških tovarn, razjedli apnenec in mu vzeli bleščečo barvo. Sedaj so ob enem stolpu že postavili ogromen visok oder, za katerega so porabili 40 vagonov gradbenega lesa. Prenovitev cerkve sta prevzela dva zagrebška arhitekta. Dela bodo trajala štiri leta. Cerkev bodo obnovili samo od znanj.

Zagreški in osješki gledališki igralci so sklenili izstopiti iz Združenja gledaliških igralcev kraljevine Jugoslavije, katerega sedež je v Belgradu. Zagrebški igralci so se prvi odločili k temu koraku, z ustanovitvijo hrvaške zveze gledaliških igralcev pa so počakali toliko časa, da se o tem izjavijo tudi gledališki igralci v drugih hrvaških mestih. Ko so se sedaj odločili v Osijeku — v Splitu so se že poprej — ločili v Osijeku — v Zagrebu ustanovili svojo lastno hrvaško zvezo. Z osrednjo zvezo se bodo morali pogoditi le še o deležu, ki jim pripada iz pokojninskega sklada gledaliških igralcev.

Posebno hišo za dijaško kuhinjo kraljice Marije grade v Belgradu. Za to kuhinjo, v kateri dobivajo redno dnevno hrano revni dijaki gimnazij, je dala večje podpore kraljica Marija. Ker pa je bilo potrebnih otrok vedno več, je vodstvo kuhinje začelo misliti na lastno zgradbo. Doselej je dobivalo hrano po 300 dijakov dnevno, odslej pa jih bo lahko uživalo to dobroto še več.

Pridelek koruze bo v Vojvodini kljub slabim napovedim tudi letos izredno dober in pa obilen. Zadnji dež je precej zavrl obiranje koruze, toda obrane je je že okrog devet desetih. Zaradi obilnega pridelka je odpadla bojazen, da bi ne imeli koruze za izvoz, odnosno da ne bi mogli nakopiti zadosti rezerv za slabše čase. Poraba koruze pri nas doma je zelo velika, zlasti pa v pasivnih krajih, kjer je koruza najbolj nenadomestljiva hrana. Mnogo koruze pa porabijo v bogatih žitornih krajih za krmo živine, zlasti pa za rejo svinj.

Patrijarha srbske pravoslavne cerkve dr. Gavril je obiskal pred dvema dneva podpredsednik vlade dr. Vladko Maček. Oba sta se razgovarjala trideset ure o raznih vprašanjih, nato pa se je dr. Maček seznanil tudi s člani arhijerejskega sinoda v patrijaršijski palači. Istega dne popoldne pa je bil dr. Maček sprejet v avdienco pri knezu namestniku Pavlu.

Neenavdno afero zaradi ene same mačke so doživeli v Sisku. Profesor za kemijo Gjermanovič je najvil svoje predavanje o obrambi pred strupenimi plini. Da bi poslušalcem pokazal učinkovitost strupenih plinov, je dobil mačko in jo namenil kot žrtev, na kateri bi se morala učinkovitost plina pokazati. Čim je nje-gov tovariš profesor izvedel za to »žrtev«, se je kot prijatelj živali razhudil in brž povedal zgodbo predsedniku društva za varstvo živali Rebiču. Ta je sklical sejo svojega društva, na kateri so sklenili, da se mačka ne sme uporabiti za kaj takega. Obenem pa je pisal policiji pismo, v katerem profesorja Gjermanoviča dolži, da je sadist in da bi rad užival pri mučenju mačke, obenem pa ga je označil kot slabega profesorja in kemika. S podobnimi argumenti je Rebič »prepariral« tudi ravnatelja v gimnaziji, da se ni upal iz bojazni pred ljudskim ardom dovoliti predavanja v gimnaziji. V stiski se je obrnil ravnatelj na bansko oblast v Zagrebu, ki je odredila, da sme profesor Gjermanovič izvršiti svoj poskus. Obenem pa je Gjermanovič smatral, da so šli ljubitelji mačk v svoji ljubezni do živali predalet in da so ga obkladali s priimki, ki niso dostojni. Spor okrog nezavesti in se sedaj nahaja na poti ozdravljenja. Posrežena operacija srca je izzvala povsod veliko zanimanje.

Neenavdno operacijo srca je izvršil novosadski zdravnik dr. Gjurišič. Pred dnevi se je odigral v neki gostilni pretep, pri čemer je dobil Kosta Bugarin sunek z nožem v srce. Ranjenca so takoj prepeljali v bolnišnico, kjer je zdravnik ugotovil, da ima Bugarin ranjene žile ob srcu in srce samo. Dr. Gjurišič je odprl prsni koš, prerezal pljuča, zažil ranjeno srce in ga spet postavil na svoje mesto. Težko ranjeni Bugarin se je čez nekaj ur prebudit iz nezavesti in se sedaj nahaja na poti ozdravljenja. Posrežena operacija srca je izzvala povsod veliko zanimanje.

Postnega upravnika, ki je kradel denar vlagateljem v Pošto hranilnico, so zalotili v Negotinu. Nestorovič je bil zelo preprosto misleč goljuf, kajti sprejemal je vloge, jih točno vpisoval v hranilne knjžice, toda denar zadrževal zase. Ko pa je eden vlagateljev šel na Pošto hranilnico in prosil, da se mu izplača 49.000 dinarjev, je izvedel, da ima vloženih le 4900 dinarjev. Tedaj je sleparija Nestoroviča prišla na dan in mož je moral v zapor. Prišel bo seveda tudi ob službo.

»Zle duhove« je preganjala za 12 jurjev ciganka Marija Lakatoš iz Conoplje pri Samoboru. Neka ugledna gospa je imela veliko skrbi s svojim možem, ki je zbolel za hudo boleznijo. Ker ni imela zaupanja v zdravnika, je dobila ciganko, da bi pregnala »zle duhove«, ki tlačijo moža. Ciganka je seveda bolnika »zdravila«, obenem pa je spretno lajšala tudi mošnjikič petične gospe. Ciganka je mesila razna čarobna zdravila in za vsak recept je dobila od gospe lepo nagrado. Toda bolniku se ni obrnilo na bolje. Nasprotno, bolezen je bila iz dneva v dan hujska. Nazadnje pa je gospa le spregledala in je naznanila ciganko orožnikom. Ti so ciganko prijeli, izgovarjala pa se je, da jo je ugledna gospa sama najela in ji rade volje dajala tudi denarje.

Brezvestno mačeho so prijeli v vasi Porodimu pri Bitolju. Kmet Lazarevič se je v drugo oženil z vdovo Dosto, ki je pripeljala k štirim prejšnjim otrokom še dva svoja. Svoje pastorko je gledala po strani. Ko pa je 10-letni lilija zbolel na otroški paralizi, ga je stalno pretepal in ga hotela s tem spraviti s poti. Ker se ji želja ni izpolnila, je bolnega dečka prenesla v hlev v košaro in mu vsak dan nosila po kosček kruha in kozarec vode. Dečku je bolezen uničila obe roki in nogi, povrh pa je bil popolnoma sestradan. Ko so orožniki to odkrili, so brezsrčno mačeho prijavi oblastem. Če bi bil deček ostal še tri dni v takem položaju, bi umrl. Mačeha bo morala za svoj zločin odgovarjati pred sodiščem.

Tramvajske vozove izdelujemo doma!

V ljubljanskih remiznih delavnicah bo do konca novembra izgotovljenih sedem novih tramvajskih voz, od katerih so trije že v prometu

Ljubljana, 12. okt.

Vsako mesto, ki raste in se razvija v širino, mora skrbeti, da preмага daljave, ki nastajajo s širjenjem, s primernimi prometnimi sredstvi, da tako čim bolj poveže svoje ozemlje v življenjsko skupnost. Med prometna sredstva, ki temu najbolj ustrezajo, spada v prvi vrsti električna cestna železnica, ker je z njo mogoče najracionalneje urediti visoke zahteve stavljaljoči mestni promet. Razvoj ljubljanskega mesta po vojni je pokazal očitno stremljenje rasti v širino in danes smo doživeli, da se je Ljubljana že povsem strnila s Posavjem, skoraj tudi že s St. Vidom itd. Ne moremo pa reči, da bi razvoj mestnih prometnih sredstev korakal z nogo ob nogi razvoja mesta. Saj smo že kmalu po vojni, omamljeni od lokalpatriotskih čustvovanj, zatrijevali, da se Ljubljana razvija v moderno velemesto z vsemi potrebnimi prilastki, toda ljubljanski tramvaj pa je še dolgo vrsto let po vojni vozil po enem tiru med bolnišnico in glavnim kolodvorom ter med magistratom in dolenskim kolodvorom.

Toda zmerom ni moglo tako ostati. Tramvajsko vprašanje se je pričelo reševati, sprva oprezno in s številnimi predsodki, potem pa smo vendarle dočakali čas, ki je prinesel v reševanje tramvajskega vprašanja dobršno mero velikopoleznosti. Omrežje se je znotraj mesta razvijalo in izpopolnilo z dvojnimi tirami, zgradile so se nove proge v Moste, na Vič, v St. Vid in v Sv. Križu, izpopolnjeval se je vojni park, mesto starih poskakujočih voz, ki so dolga leta kot zgarana kljuseta vdano prenašali žolčne izlive ljubljanskih meščanov, so se prikazali na ulicah moderni, elegantni vozovi z lahkim in mirnim tekotom, skratka ljubljanski tramvaj je nastopil pot vsestranskega moderniziranja. Danes je celokupno omrežje ljubljanske električne cestne železnice dolgo že 26.129 metrov, vojni park pa šteje z novimi vozovi 48 števil. S tem se je Ljubljana že močno približala razmerju, ki ga zahteva moderen velemestni tramvajski promet med dolžino proge in številom voz. V evropskih velemestih prideta na 1 km proge povprečno po dva voza, v Ljubljani pa pride z novimi vozovi na 1 km proge 1,72.

Ob razširitvi ljubljanskega tramvajskega omrežja je bilo eno zelo važnih vprašanih izpopolnitve voznega parka. Znano je, da je ljubljanska inaloženiška družba naročevala nove vozove v tovarni vagonov v Brodu, nekaj pa nakupila tudi stari vozovi v Opatiji, ki jih je bilo treba predelati. Iz brodske tovarne je v ljubljanskem tramvajem parku 15 voz, opatijskih predelanih pa je 13. Uprava ljubljanskega tramvaja pa je kmalu pričela misliti na to, kako bi svojo remizo opremila tako, da bi bila v stanu graditi doma nove tramvajske vozove. Prilika za nakup tozadnjih strojev je bila leta 1932, ko je Nemčija pod ceno prodajala industrijske izdelke. Tedaj je odšla v Nemčijo posebna komisija na čelu s prof. Lobetom in ravnateljem električne cestne železnice inž. Zenkom na čelu, ki je nakupila potrebne stroje za 1.200.000 din. Današnja vrednost strojev znaša okrog 3 in pol milijone dinarjev. S temi stroji so v glavni remizi v Šiški uredili strojnico, mizarstvo delavnico in kovačnico. Sprva so tu izvrševali le popravila starih voz, ko pa je uprava kupila stare opatijske vozove, so jih v delavnicah remize res vzorno in temeljito predelali, da so bili kakor novi.

Domači vozovi so mnogo cenejši od brodskih

Pravi svoj namen pa so delavnice remize s svojimi modernimi stroji doživle šele letos v marcu, ko se je uprava električne cestne železnice odločila, da zgradi v svojih delavnicah sedem novih, modernih tramvajskih voz, ki jih je zahteval naraščajoči tramvajski promet. Načrte za nove vozove je napravil univ. prof. inž. Lobe s svojim pomočnikom inž. Poničem, mestna občina ljubljanska pa je dala za sedem novih voz na razpolago kredit 2.450.000 din. Električne motorje in ostale potrebne električne naprave je dobavila tvrdka Siemens, kolese in osi tvrdka Škoda, vse ostalo pa je domači izdelek, tako zlasti vsa kovinska karoserija, notranja oprema voza, zavorni sistem itd. Trije od sedmih naročenih voz so že izgotovljeni in obratujejo v jutranjih urah kot rezerva. Dva bosta izgotovljena do konca tega meseca, ostala dva pa do 20. novembra. Vsak voz bo stal okrog 300.000 din ali še nekoliko manj, tako da bo mogoče z neoprabljenim preostalim kreditom zgraditi še dva voza. Vozovi, ki jih je uprava naročila v Brodu, pa so veljali 480 tisoč do 500.000 din, torej gre pri enem samem vozu za prihranek 200.000 din.

Okusna, moderna oprema

Novi, doma izdelani tramvajski vozovi, pri katerih graditvi so bile upoštevane vse najnovejšje tehnične pridobitve, so že na zunaj ne-

Jugoslavija je bila na balkanskih igrah druga - kakor vedno

Atene, 9. oktobra.

Zadnji dan nas grejejo žarki vročega grškega sonca. Nocoj ob 21 bomo zapustili to mesto, ki je napravilo na vse s svojimi spomeniki neizbrisni vtis. Žal — atletični smo — morali smo izpustiti marsikatero priliko, da bi si ogledali kako zanimivost. Imamo karte za vstop v muzeje, toda med tednom marsikdo ni smel posetiti teh hramov grške antike, ker so tla marmornata, pa se dobi »trdec« noge. Danes smo tu zadnji dan, imamo še nekaj denarja, zato hodimo po mestu in iščemo prilik, da si kaj kupimo.

Nekateri, medtem ko pišem to pismo, še spijo. Bankete, ki jih je bilo na pretek, je zaključil večerajšnji »hotelu« King George. Pristna južna vina, sadje, ribe in sladoled »bombe« a la King George, vse to smo morali med tednom s previdnostjo uživati, smo dobili večeraj po mili volji. To je trajalo do dveh jutraj — nekateri pa so že proslavili »zmage« in ravno ti sedaj še spijo.

Včeraj smo se na moč borili, toda Grki so različno, izraženo v točkah, še povečali. Izenadili so Turki, ki so se že letos pričeli pripravljati za drugo Balkaniado, ki bo v Turciji. Da bo naše moštvo zasedlo tudi tam tradicionalno drugo mesto, bo treba, da naša zveza uspehe, je kriva v marsičem tudi zveza. Turki so na primer prinesli s seboj točen razpred jedi, sadja in pijače, ki jih bodo uživali in — ustreženo jim je bilo. Mi smo dobivali grško hrano, ki posebno nam Slovincem ni teknila,

koliko razlikujejo od brodskih voz. So 75 cm daljši od njih in imajo tudi precej večjo platformo spredaj in zadaj. Vrata so opremljena s kljukami najnovejšega sistema, ki omogočajo popolno varnost potnikov na platformi med vožnjo. Praktična novost pri vratih je še ta, da ne segajo povsem do kabine, ampak je vmes še kosček stene, ki omogoča onemu potniku, ki se postavi ob stopnicah, da ne ovira vstopajočih in izstopajočih ljudi. Sedeži v notranjosti niso postavljeni v obliki klopi vzdolž obeh sten, ampak so nameščeni povprek kakor v vlakih ali avtobusih, med njimi pa je zadosti širok hodnik. Vsega skupaj je v notranjosti 20 udobnih sedežev, poleg tega pa še prostora za 20 stoječih potnikov. Na vsaki platformi je še po 10 stojšč, tako da more voz naenkrat peljati 60 potnikov, ki se jim ni treba dremati. Če pa dopustimo gnečo, gre v voz gotovo še najmanj 20 potnikov.

Lesena notranja oprema je zelo okusno izdelana iz impregniranega macesna. Zunanja oblika voz je moderna in elegantna. Novi vozovi razvijajo za 15% večjo brzino kakor brodski.

Prav zanimivo je gledati v delavnicah remize na vozovih, ki so še v gradnji, posamezne faze dela. Od dveh voz je videti še gola kovinska ogrodja, ob katerih se kakor čebele vzpenjajo kovači, ključavničarji, strugarji, mizarji, elektrotehnik in kar vidno se pod njihovi spretnimi rokami oblikuje bodoča podoba voza. Novi vozovi pomenijo res lep in zavirljiv uspeh vodstva remiznih delavnic in njihovih delavcev, saj smo doslej zmerom mislili, da je za izdelavo tramvajskih voz potrebna velikanska tovarna z najmanj nekaj stotinami delavcev in z množico raznovrstnih strojev. Tu pa je pri gradnji sedmih tramvajskih voz zaposlenih samo 71 delavec, ki pa morajo opravljati še druge tekoče posle. Podjetnost uprave električne cestne železnice je nad vse hvalevredna in zasluži pomenjanja v slovenskem gospodarstvu, saj nam je doprinesla dokaz, da je mogoče tudi v malih razmerah in z majhnimi sredstvi ustvarjati velike stvari, ako je um in srce na pravem mestu.

Vsi, ki imajo zasluge pri gradnji novih tramvajskih voz, zaslužijo častno priznanje!

O načrtih ljubljanskega tramvaja v bližnji bodočnosti

Novi tramvajski vozovi, zgrajeni v remiznih delavnicah, so lep primer slovenske podjetnosti, vztrajnosti in delavnosti!

Kakšne načrte ima ljubljanska električna cestna železnica za bližnjo bodočnost? Predvsem se resno razmišlja o gradnji tramvajске proge do Ježice. Načrti in proračun so pripravljani, rešiti je treba še vprašanje denarja. Proga na Ježico bi bila dvotirna do Ruskega carja, od tam pa do savskega mostu pa enotirna. Zveza z ostalim omrežjem bi bila, dokler ne bi bilo urejeno vprašanje železniškega prelaza na Tyrševi cesti, možna pač samo s prestopanjem. Graditev proge bi veljala okrog pet milijonov dinarjev, za obratovanje na progi pa bi bilo potrebnih 10 novih voz, ki bi jih zgradile remizne delavnice in bi stali okrog tri milijone dinarjev. Preuranjeno pa bi bilo postavljati kak termin za začetek graditve nove proge, kajti finančnih sredstev še ni nikjer na vidiku. — Nadalje pride na vrsto postavitev drugega tira na viški progi, in to od Langusove ulice naprej. Ko se bo prihodnje pomladi uredila cesta proti Logatcu, bo zgraditev drugega tira na viški progi nujna zahteva.

V gmohtnem pogledu se razmere ljubljanskega tramvaja počasi, toda vztrajno normalizirajo. Lansko leto je občina dala subvencijo dveh milijonov dinarjev, letos še tudi, drugo leto pa, kakor upa uprava cestne železnice, subvencije mestne občine ne bo več treba. Občinskim očetom potem ne bo treba več računati, koliko par prispeva mestna občina k vsakemu voznemu listku.

Še nekaj številik

Pri ljubljanski električni cestni železnici je zaposlenih 149 voznikov in sprevodnikov, pet preglednikov, okrog deset delavcev za popraviljanje proge, 16 delavcev za čiščenje proge, v remizi je pri dnevnem delu zaposlenih 71 delavec, nočno delo v remiznih delavnicah, h kateremu spada zlasti čiščenje, pregledovanje in manjša popravila voz, pa opravlja 16 delavcev. V upravi je zaposlenih 6 oseb na čelu z direktorjem inž. Zenkom. Upravni stroški na en vojni kilometer znašajo pri nas 0,22 par, v inozemstvu pa dosežejo najvišji upravni stroški 0,67 par na vojni kilometer.

Na Stadionu

se je pred 70.000 gledalci pričel predtek na 400 m. Izpadel je Despot, ki je sploh izven forme in ne vem, kako je bil postavljen v moštvo. Manjkal nam je tu Pleteršek, ker bi gotovo prišel z Markovičem v finale.

V finalnem teku na 400 m je sicer Markovič vodil do 350 m, toda takrat so ga kar trije prehiteli.

Se nikdar niso metali kopljaši svojega orožja s takim upanjem za zmago. Zmaga pa samo eden, in to je bil odlični Markušič z novim jugo-rekordom nad 65 m. Izenadil je Mavsar, ki je kot drugi Jugoslovčan zaluzel koplje preko 60 m in s tem postavil nov slovenski rekord.

1500 metraši smo bili poklicani za belo črto preko tekaljšča. Ko smo mi »požirali« runde, so skakali troskok. Naš Jovičević je bil slab, obupno slab pa je bil Jovič, ki je skočil komaj nekaj nad 12 m. Ne vem zakaj je prišel v Grčijo. Na zaprekah je vendar boljši Lončarič (to je dokazal na drž. prvenstvu v Belgradu), o troskoku pa sploh ne govorim.

Vremensko poročilo »Slovenskega doma«

Kraj	Barometer-sko stanje	Temperatura v °C		Relativna vlažnost v %	Oblačnost (0-10)	Veter (amer. jakost)	Padavine	
		naš. večje	naš. manjše				m/m	vrsta
Ljubljana	765,4	9,4	7,4	92	10	N ₁	4,3	dež
Maribor	764,9	9,0	6,0	90	10	0	5,5	dež
Zagreb	764,6	9,0	7,0	90	10	NE ₁	6,0	dež
Belgrad	765,4	13,6	6,0	90	8	0	0,2	dež
Sarajevo	764,4	16,0	9,0	90	10	0	1,0	dež
Vis	761,4	14,0	13,0	90	10	SE ₇	13,0	dež
Spilbi	761,9	20,0	12,0	80	6	ENE ₄	5,0	dež
Kumbar	762,7	19,0	15,0	90	10	NE ₄	5,0	dež
Rab	761,5	15,0	13,0	90	10	SE ₇	37,0	dež
Dubrovnik	761,0	15,0	13,0	90	10	NNE ₄	23,0	dež

Vremenska napoved: Deloma oblačno in spremenljivo vreme.

Koledar

Danes, četrtek, 12. oktobra: Maksimilijan.
Petek, 13. oktobra: Edvard.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta.

Pevski zbor Glasbene Matice ljubljanske ima izjemoma namesto drevi skupno pevsko vajo v petek, dne 13. t. m. ob 20 pod vodstvom ravnatelja Poliča Odbor prosi točno in vse.

Na šoli Glasbene Matice se je otvoril tečaj deklamacije, ki ga vodi prof. Osep Sest. Vsi zaintereseni se lahko še vpíšejo v ta tečaj in dobe drobne informacije v pisarni Glasbene Matice. Na šoli Glasbene Matice se vpíšejo še vedno gojenci za vse ostale glasbene predmete.

Koroški bo posvečen II. prosvetni večer, ki bo v petek, 13. t. m. ob 8 zvečer v frančiškanski dvorani, dohod iz Frančiškanske ulice. Za uvod bo 12 Ziljank v pestrih ziljanskih nošah deklamiralo zborna deklamacija: dr. Pregelj: »Ubit zvon«. Nato sledi koroške pesmi z vajo: »Gor čez izaro«. Tretja točka je predavanje prof. dr. Ivan Grafenauerja: Stotridoseet let rojstva Matije Majarja Ziljskega. Predavanje bodo spremljale tudi skiptične slike. Na ta večer posebno vabimo koroške rojake in cenj. ljubljansko občinstvo, da se ga v čim večjem številu udeležijo. Predprodaja vetopnic pri tvrdki Šiligoj na vogalu za frančiškansko cerkvijo in pri Prosvetni zvezi, Miklošičeva 7. Sed. št. 3 in 2 din, dijaški in članski sedeži 1 din.

Sporod velikega umetniškega plesnega večera, članov »Ballets Russe de Monte Carlo«, Irane Litvinove in Maska Kurbosa je sledil: Weber: L'invitation a la valse, Chopin: Valse de silphides, Spector de la rose, Ruski ples (na potpuri ruskih narodnih pesmi), ples najmlajših Kurbosovih učenk na venček narodnih pesmi, Debussy: L'après midi d'un faun. Po odmoru sledijo: Sibelius: Valse triste, Saint Saens: Danse de la Gypsi, Baraš-Footbal, Strauss: Na lepi sinji Donavi, Novak: Amoroso (solo točka na klavirju, ki jo bo izvajal dr. Svara), Beethoven: (2. del II. simfonije) Krivec in nedolžni. Pri klavirju dr. Svara. Opozarjamo na veliki umetniški plesni večer, ki bo v ponedeljek, dne 16. t. m.

Ljubljansko gledališče

Drama — Začetek ob 20.

Četrtek, 12. oktobra: »Kozarec vodec. Red Četrtek.

Petek, 13. oktobra ob 15: »Velika skušnjavac. Di-jaška predstava. Globoko znižane cene.

Sobota, 14. oktobra: »Hudičev učencec. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.

Opera — Začetek ob 20.

Četrtek, 12. oktobra: zaprto.

Petek, 13. oktobra: zaprto (generalka).

Sobota, 14. oktobra: »Zongler naše ljube gospo. Premiera. Premierski abonma.

Mariborsko gledališče

Četrtek, 12. okt. ob 20: »Neopravičena ura. Red C.

Petek, 13. okt.: Zaprto.

Sobota, 14. okt. ob 20: »Celjski grofje«. Red B.

— Na 1500 m je odšel po strelu na čelo skupine vedno razboriti Dinu Kristea in Turk. Vrsta je bila sklenjena do druge runde pred ciljem, ko se mi je posrečilo, da sem potegnil in vodil z 6 m naskoka pred Goršekom, ki je bil na čelu grupe. V zadnji rundi se je pričel šele pravi tek. Gorška prehitel in se mi približajo. 200 m pred ciljem me prehitil Grk in Turk, in to je stalo zmago. Do cilja sem se popravil, toda za zmago je bilo — žal — prepozno!

V disku (helenski cilj) je zasedel 3. mesto naš Alekso. Narančič je odpovedal.

V skoku ob palici smo se slabo odrezali. Bakov, ki se je vrnil z orožnih vaj, ni mogel nadomestiti svojega učenca Tenesta. Ivanuš si je pri skoku 360 cm udaril tako močno v nos, da so ga odpeljali v bolnišnico. Kljub poškodbam bo odstopoval v kateri domov.

S štafeto, v nami smo zmagali, se je tekmovalje zaključilo.

Kralj je za zaključek iger razdelil pokale. Od naših sta jih bila deležna le Klinar in inž. Stepišnik.

Lepo in zadovoljno smo preživelih teh 14 dni izven mej Slovenije. Odhajamo veseli, ker si spet želimo naših strmih gora, zelenih gričev (tu je vse požgano od vročega sonca), boljšega zraka. Dva dni homo sicer potovali, kar bo neprijetno, toda navdajala nas bo vseskozi prijetna misel na dom.

Ogenj, ki je ves čas iger gorel v Stadionu — so ugasnili, belo zastavo balkanskih narodov z oljkovo vejico so spustili in spravili. Vse bo pospravljeno in postavljen v stari tir. Grki, ki so cel teden praznovali praznik miru so spet odšli na druga dela. Medtem ko bodo pri nas te igre že pozabljene, bodo Grki še vedno mislili na svoje zmagovalce, na igre in oljkovo vejico miru na zastavi balkanskih držav.

Omenim naj še, da smo Slovenci priborili domovini 15 točk — letos zelo malo! Odpovedali ali manjkali so oni, ki so nam vedno prinašali pike. Na lanski Balkaniadi SK Planina še ni bila zastopana z nobenim atletom; letos je postavila kar tri atlete, ki so prinesli od vseh slovenskih klubov skupaj največ točk, in sicer 7½; drž. prvak Primorje samo 3 in pol, Ilirija 4 in Rapid 0 točk. Košir.

Angleško vojno letalstvo je v štirih tednih vojne preletelo milijon kilometrov

Zanimiva izvajanja letalskega ministra Wooda

Angleški letalski minister Kingsley Wood je razlagal pred dvema dnevoma priprave in delovanje angleškega vojnega letalstva. Tudi je podal pregled dela angleškega letalstva v sedanji vojni. Ko so bile 3. septembra letos brzojavno obveščene vse enote angleškega letalstva o vojni, sta bili mobilizacija in zbiranje letalskih enot na določenih krajih izvedeni z veliko hitrostjo. Duh in morala letalstva sta odlična. Angleško letalstvo se zaveda, da je njegova dolžnost v tem, da premaga sovražnika in da enkrat za vselej naredi konec nasilju. Moštvo, ki se je udeleževalo dosedanjih letalskih akcij, je pokazalo izredno hrabrost. Niso se vsi vrnili.

Letalski boji s podmornicami

Ze od prvega dne vojne je bila obalna letalska služba brez napake in odlična. Večjo hitrost in odpornost svojega letalstva so Angleži izkoristili v sodelovanju z vojno mornarico pri uničevanju podmornic in pri vodstvu trgovskih ladij na varno. Ze prve štiri tedne vojne so te letalske sile preletele nad milijon kilometrov na ogledniških poletih proti podmornicam in pri spremstvu trgovskih ladij. V tem času je bilo dano spremstvo za čez 100 ladij. V istem obdobju so letala v 72 primerih odkrila nemške podmornice. Izvedenih je bilo 34 napadov na podmornice, od katerih so bili nekateri brez dvoma uspešni. Obvestila glede gibanja sovražnih podmornic in njihove vidljivosti v raznih vodah se izpopolnjujejo zaradi potrpežljivega opazovanja. Vrednost tega dela letal ni samo v številu napadov. Iz pripovedovanja nemških ujetnikov se je dalo ugotoviti, da je že samo navzočnost angleškega letala zadostna, da vpliva na podmornico, da se potopi in da ostane pod vodo. Prav tako tudi, da navzočnost letalstva čisto preprečuje poveljnikom podmornic, da bi napadali bojne ladje spremljevalke.

Angleško letalstvo na francoskem bojišču

Na zahodnem bojišču skoraj vsak dan prihaja do prask z Nemci. Številni in pomembni vojni poleti se izvajajo vsak dan nad nemškim ozemljem. Zbrana so bila pomembna vojska obvestila, angleške letalske enote so se navadile ozemlja. Letalstvo prihaja ob dnevnih in ponočnih ogledih nad sovražno ozemlje ter s tem preizkuša obrambo, opazuje gibanje ter zbiranje sovražnih čet. Angleška letala so iz zraka slikala vso Siegfriedovo črto. Pred nekaj dnevi so angleška letala, ki so se dvignila z letališča na francoskem, preletela Nemčijo od Saare do Severnega morja in do Helgolanda in se brez nezgod spustila v Anglijo. Daljši ogledniški poleti po več sto kilometrov

so bili izvedeni ponoči ob hudih vremenskih razmerah. Razmetavanje letakov, ki so namenjeni nemškemu narodu po velikem ozemlju sovražnega ozemlja je imelo veliko vrednost, ker je nemški narod s tem dobil potrebna obvestila. Veliko število teh letakov so Angleži nedavno našli tudi pri nemških ujetnikih, čeprav so bile določene velike kazni za tiste, pri katerih bi našli angleške letake.

Trdno spanje Berlinčanov

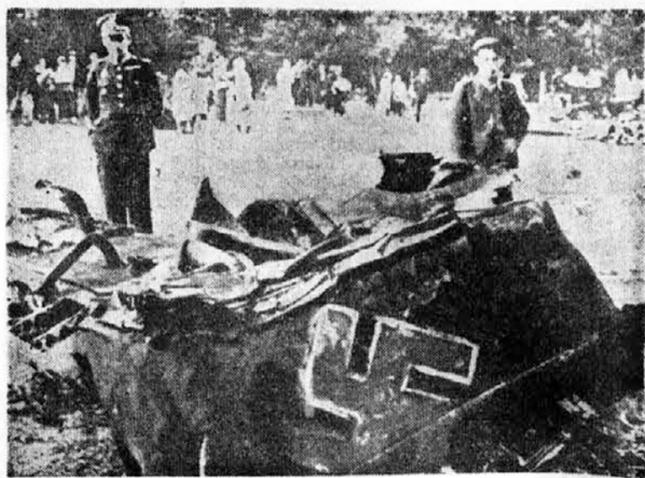
Ko se je bavil z uradnim nemškim sporočilom, da so berlinski meščani mirno spali med poletom angleških vojnih letal nad Berlinom, je sir Kingsley Wood poudaril da so angleški letalci po svoji vrnitvi povedali, da so jih nad Berlinom obstreljevali in obsevali z reflektorji. Zaradi tega se Angležem zdi, da so prebivalci Berlina ljudje, ki imajo silovito trdno spanje.

Moški in ženske letalski prostovoljci

Letalska služba je še dalje prostovoljska ter je nabiranje našlo sijajen odgovor med ljudstvom. Prva dva tedna po napovedi vojne je bilo sprejetih v pilotske šole 10.000 mož. Izdani so bili ukrepi, da se pospeši vzgoja moštva. Vse letalske šole so bile zelo razširjene, da bi izučile čim večje število pilotov, oglednikov in ostalih letalcev specialistov. Veliko število žensk se je oglasilo za službo v ženskih pomorskih letalskih enotah. Tudi veliko število bivših članov civilne letalske garde je stopilo v vojno letalstvo. Boji, ki so se odigrali dozdaj, zlasti potrjujejo visoko vrednost angleških letal, ki jih sedaj uporabljajo v vojnem letalstvu.

Angleška letala so boljše od nemških

Slišati je bilo strašne trditve glede silnih lastnosti nemških vojaških letal, zlasti lovskih aparatov. Toda izkazalo se je, da so najnovejša vrste angleških lovskih letal boljše od odgovarjajočih nemških. Nemško letalo znamke »Messerschmidt«, ki je nepoškodovano padlo v francoske roke, potrjuje to prepričanje. Nemške trditve o številu letal, ki so jih Angleži izgubili, so bile pretirane. Glede skrivnostnega napada na nemške letalske tovarne v Friedrichshafenu je minister dejal: »Niti Francozi niti mi nismo odgovorni za ta bajni polet. Vse, kar smo dozdaj ukrenili, je bilo ukrepanje obzirno, le to primerjamo z doseženimi uspehi pridobljenim skušnjam, potem so vsi ti napori popolnoma upravičeni. Letalstvo ima dovolj razloga, da je zadovoljno in ponosno na to, kar je bilo doseženo prve tedne vojne. Anglija je izpopolnjevala svoje letalstvo na



Med obleganjem Varšave je poljsko protiletalsko topništvo sestrelilo veliko število nemških bombnikov. Zgoraj vidimo eno izmed redkih slik iz obleganja Varšave, ki je mogla priti v tujino. Slika kaže sestreljen nemški bombnik pri osrednjem varšavskem parku

široki osnovi ter postopno zviševala izdelovalno sposobnost. Angleške tovarne iz dneva v dan zvišujejo število delovnih moči. Tudi se nove tovarne stalno izpopolnjujejo. Vsi načrti za razširitev tovarn bodo v kratkem izvedeni tako, da bo izdelovalna sposobnost dvakrat toliko, kakor je sedaj. Nekateri ljudje menijo, da je nemška proizvodnja popolna in da Nemci nimajo nobenih ovir in težav. Toda vemo za resne težave in ovire, ki so nastale v nemški proizvodnji. Ni razloga misliti, da Nemci nimajo vsaj toliko skrbi kakor Angleži. Najbrž pa jih imajo še mnogo več.

Sodelovanje s francosko in čezmorsko letalsko industrijo

Vojno letalstvo in proizvodnja letal je tudi v Franciji naredila velik korak naprej. Strokovno znanje francoskih inženirjev in tehnikov je prvotno. Velika vzajemna korist pa je bila dosežena po popolni in svobodni izmenjavi skušenj in idej. Zastopniki letalskih industrij obeh držav so imeli številne skupne strokovne posvete. Tako je bilo omogočeno, delati v popolnem soglasju ter ojačati sodelovanje v korist obeh držav. Vsa moč angleškega imperija se je zbrala za to vojno. Napori dominionov bodo v sedanjem spopadu mnogo večji kakor pred 25. leti. Velikega pomena je, da so

se Kanada, Avstralija in Nova Zelandija pridružile ukrepom, ki jih je predložila angleška vlada za izpopolnitev in razširitev letalskih šol. Moštvo, ki bo šlo skozi začetne letalske šole v Avstraliji in Novi Zelandiji, bo odšlo v Kanado na višje tečaje, nakar bo razporejeno med letalske oddelke dominionov ali pa med eskadrile, ki vodijo operacije. Na koncu svojega govora je Kingsley Wood naglasil, da bo razvoj letalskega pouka v dominionih imel za posledico, da bo prišlo iz dominionov veliko število pilotov, lovcev, oglednikov in topničarjev, ki bodo s sodelovanjem Anglije popolnoma zadostovali za vse potrebe. Kanada ima zato največji smisel za organizacijo. Angleško odposlanstvo z lordom Ruverdalom je že na potu za Kanado, da bi izdelalo s kanadskimi strokovnjaki skupen načrt. Tam se bodo sestala z angleško delegacijo tudi odposlanstva iz Avstralije in Nove Zelandije. Iz več razlogov južnoafriška unija ni smatrala za potrebno, da bi se načrt raztegnil tudi na njo ter je izrazila željo, da bi si njeno letalsko osebo pridobilo potrebno znanje na domačih šolah.

Minister je končal govor z besedami: »Iti bomo morali skozi skušnje in težave. Toda nihče izmed nas ne dvomi, da bodo naši letalci iz Anglije in iz čezmorskih dežel spet izvedli sijajne polete ter dokazali svojo požrtvovalnost takrat, ko bo prišla velika preizkušnja.«

Mesto čednosti, zadovoljstva in sreče

V Ameriki, kjer imajo vedno kakšen nenavaden dogodek ali kaj podobnega, imajo tudi mesto, kjer so doma vse čednosti in se njegovi prebivalci počutijo srečne. To je kraj Bonfield v državi Illinois, ki ni v svojih čednostih samo srečen, ampak poznan po svojem strogem in resnem življenju, ki se zdi včasih že smešno.

Igranje na karte v tem mestu sicer ni prepovedano, igrati pa se sme samo kratek čas in ne za denar. Tako so igralci obvarovani kuge, ki se ob takih prilikah kaj rada pojavi v žepih igralcev in je tako tudi poskrbljeno za ravnotežje žepa. Vsak zločin se seveda teško kaznuje. Mestno denarno gospodarstvo je vzorno, kakor tudi ostalo. Tu ne poznajo ne policije, ne zaporov in tudi nimajo oblasti, ki bi prebivalce moralno ali fizično učila spoštovati zakone, ker jih prebivalci spoštujejo sami. Tudi na nogometnih tekmah ni nobenega očesa, ki bi pazilo na prevročo kri in ne pride od takih tragično-veselih dogodkov kakor drugod po svetu. Ze od leta 1882 ni bilo v tem kraju nobenega zločina, krajevna kronika pa je do sedaj zabeležila samo en samomor. Nekoč so zalotili nekega pijanca, ki je prikolovratil dobro natrkan iz nekega sosednjega kraja. Peljali so ga domov in mu po primernem času dopovedali, da Bonfield ni kraj, kjer bi pijanci in krokari lajšali svoje težke glave. Razpokoje ne poznajo, vsako leto pa je nasprotno mnogo porok in skrbi zaradi padanja števila rojstev ne poznajo. Bilo je tudi nekaj porok v zelo zrelih letih, toda »novoporočenci« so se opravičili z izgovorom, češ da se že težko obrnejo in sezuvajo in da jim je nerodno iskati ljudi, ki bi jim pri tem pomagali. Kakor ne poznajo ločitev in podobnih modernih norosti, tudi ne poznajo raznih škandalov, družinskih preprirov in raznih »častnih« zadev in podobnih dogodkov, ki dajejo našim paragrafom mnogo ne potrebnega dela. Njim je čast in vse druge človeške čednosti stvar notranjega doživljanja in osebnostne veljave, ne pa stvar sodnijskih odlokov. V tem kraju nihče ne pije, seveda ne v našem pojmovanju, ker kdor pri nas pije, misli, da mora biti pijan, ne igra, se ne trapi z brezmišelnim ljubikanjem, nihče ne stori ničesar slabega. Vse živ-

ljenje je urejeno na verski podlagi. Čeprav je ta tega kraja oddaljen Chicago samo okrog 100 km, se vendar ne poznajo tu prav nič pogubonosni vplivi vele mestnega življenja. Mnogokrat se zgodi, da izvabi svet kakšnega prebivalca tega kraja med se, in zapusti svojo domačijo. Toda kmalu se mu stoji po rojstnem kraju, pa ne kot optica s strtimi krili, ampak kot človek, ki je prišel do spoznanja, da je »ljubo doma, kdor ga ima«. Kraj nima ne gledališča, ne kina, razen poleti, ko občina prireja zastojne predstave.

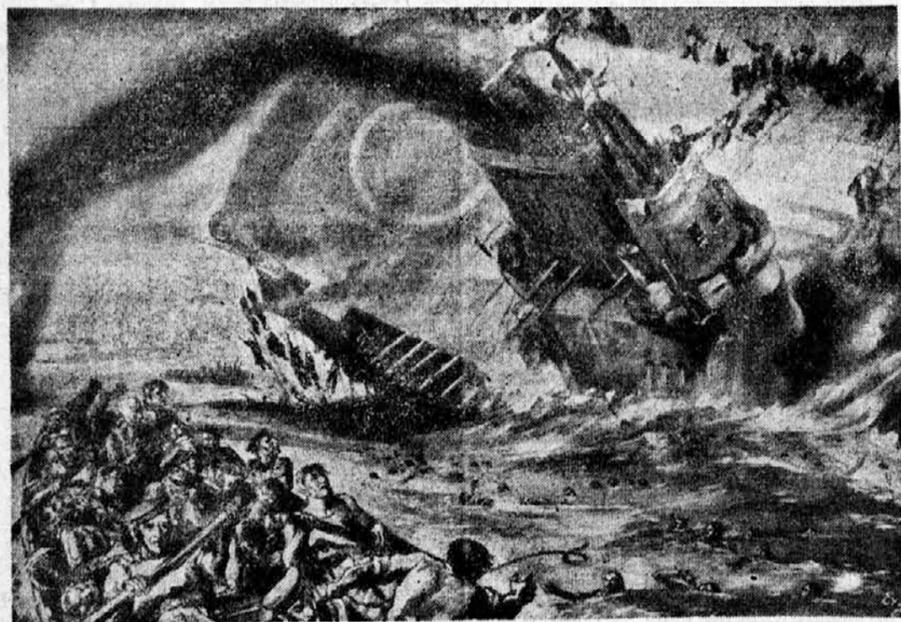
Po vseh teh vrtilin se človek vpraša, kako prebivalci preganjajo čas. Časa namreč sploh ne preganjajo, ampak ga koristno in pametno izrabljajo. Po napornem dnevnem delu si privoščijo kaj krepkega za pod zob, potem kaj čitajo — so namreč vneta čitalci — in gredo spat, da se zopet odpočijejo za delo prihodnjega dne.

Za ples ne kažejo posebnega veselja, kar kaže dogodek, da je, ko je mestni svet sklenil prirediti plesno prireditev, prišlo tako malo ljudi, da je morala občina plačati godbenike iz svoje blagajne. Zgodilo se je baže tudi, da se je našel nekdo, ki je hotel preobrniti red in je vzel v najem kavarno, da bi se tam zbirali duhovi, ki radi praznijo čaše. Toda najemnik je praznil čaše na svoj račun in je moral potem vse popustiti.

Ta kraj je res čisto ameriški in mogoč samo v Ameriki. Ne bi bilo napak, če bi bilo na svetu kaj takih krajev.

Radio

Cetrtek, 12. oktobra: 12 Veseli napevi (plošče) — 12.45 Poročila — 13 Napovedi — 13.20 Radijski šramel — 14 Napovedi — 18 Pester spored Radijskega orkestra — 18.40 Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 19 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: V teh težkih dneh... (Pahor Drago, Ljubljana) — 19.40 Objava — 19.50 Deset minut zabave — 20 Iz slovenske klavirske literature, predava in na klavirju Ilustrira g. prof. L. M. Skerjanc — 21 Reprodukcijski koncert simfonične glasbe — 22 Napovedi, poročila — 22.15 Zvoki v odih (Radijski orkester).



Slika o potopu angleške letalonosilke »Courageous«. Slika je narejena po pripovedovanju rešenih mornarjev in predstavlja trenutek, ko se je ogromna ladja prevrnila. »Courageous« je bil torpediran 17. septembra. Pri potopu so angleški mornarji s poveljnikom vred pokazali presenetljivo hladnokrvnost in pogum. Poveljnik je utonil z ladjo vred, mornarji pa so v trenutku, ko se je ladja nagnila, zapeli — pesem palčkov iz filma »Snegulčica«

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Pred božičem pa smo si nakupili dobrot, kar smo jih mogli dobiti. Tudi zelenja smo nabrali in si po svoje ustvarili viden, da imamo božično drevo. Bil je čuden božič, nikdar ga ne bom pozabil. Doma je bilo najbrž vse v snegu, mrz, da je škripalo in že dolgo večerov pred božičem so bili ljudje vsi drugačni. Veaj tako se mi je zdelo, ko sem se spominjal na ta svetli večer nazaj, tja daleč v otroška leta.

Tu ni bilo mogoče čutiti nič božičnega. Na svetli večer ni bilo sledu o polnočnici. Sicer smo si bili nahranili vsak denarja, kar si ga je kdo mogel, nabrali smo tudi zelenja, da bi bilo v kasarni vsaj malo božičnega, toda dom in njegov čar se nista dala privabiti sem v Afriko. Skoraj ga ni bilo med nami moža, da ne bi bil čutil, da je ta večer poseben, drugačen, kakor pa so bili sicer večeri v legiji. Vsakdo se je držal zase in se izgubljal v spominih, na vsakega je bilo videti nekaj, kar je bilo podobno pričakovanju.

Za denar nismo mogli dobiti drugega boljšeje kakor vino. In tiste ure, ko je tam daleč doma ugašalo zimsko sonce in je sveti, mrzli zrak ovijal hiše in gore,

so legionarji vlačili iz točilnice etekle- nico in se iz obupa napili do mrtvega. Nihče jim ni mogel zameriti — nekako so morali zadušiti v sebi spomine, katerih se ob takih dneh ne otrse nobena duša.

Jaz sem šel na podvečer iz kasarne in sem dolgo sedel na podrtem zidu. Bilo je vroče, čeprav je bilo sonce že padlo nekam v morje. V palmi nad menoj je pel veter od vzhoda, veter od Betlehema...

Ta pesem je bila edina, ki me je spominjala božiča. Hlastno in žejno sem jo poslušal. V sobo, kjer sem bil jaz, so se pozno zvečer nagneli tudi vojaki iz drugih sob v kompaniji, tako, da smo se drenjali ko sardine. Ko je bilo že čez polnoč (zaradi božiča smo imeli prosto do jutra), so se nekateri sporekli, in čez nekaj minut je bil že pretep, v katerega se posegli še ostali, ki so hoteli pomagati svojim prijateljem.

Takoj v začetku je nekdo razbil žarnico, in pretep se je nadaljeval v temi. Ta je bila najbolj usodna za nedolžne, kajti pretepali so se vseprek. Neki Rus je pograbil končnico postelje, ki je stala

v drugem kotu sobe, podrl posteljo in zavihtel končnico v gručo.

Ker sem bil že v postelji, in prav tako tudi tovariš Mayert, sem se potuhnil pod oedejo in samo čakal, kdaj bo kaj priletelo vame. Mayert je že skupil svoje, tako da je še pod oedejo dobro čutil trdi vojaški čevljev na glavi.

Ker je bilo vedno nevarnejše, eva hitro pograbila obleko inekočila skozi odprto okno, ker do vrat nisva več mogla priti. V tistem trenutku pa sem že zapazil stražo, ki je obkolila vso stavbo in ni pustila nikogar ven. Naslednji hip se je na vratih pojavil častnik in dva podčastnika z revolverji v rokah. V nekaj trenutkih so ustavili pretep.

Takoj nato je častnik zapovedal, da moramo vsi na dvorišče eden za drugim. Kdor je bil ranjen, ga je častnik takoj izročil straži, dočim je nas neranjenec poslal na dvorišče.

Po tem pregledu so vse krvave odpeljali v zapor, ostali smo se lahko vrnili v sobo. Če si bil krvav, je bil to že zadosten dokaz, da si se pretepa udeležil, vseeno je bilo ali tvorno ali trpno, v zapor si šel.

Takoj po božiču so začeli govoriti, da se zbirajo Nemci na meji španskega Maroka in nameravajo vdreti v francoski Marok. Bili smo že sredi španske vojne.

Tedaj so začeli Nemci dezertirati kar v skupinah, vendar so skoraj vse ujeli, ker so imeli stražo na meji ojačeno z Marokanci.

Kmalu po novem letu so nam naznanili, da bomo sodelovali na 14 dnevni manevrih v Seifrou. Ker pa sem si zvil nogo v gležnju, nisem šel na manevre, ampak sem ostal v vojašnici, kjer naj bi e kaporalom-skladiščnikom — bil je Poljak — čistil obleko. V skladišču naj bi nama pomagal tudi neki Nemec, krojač, ki bi takoj zašel, če bi bilo kaj strgano.

S krojačem sva si postala precej dobra prijatelja. Ta mi je tudi povedal, da je kaporal zloben človek, ki naj se ga kar se da varujem.

Nemec je imel prav, ko me je svaril. Nekega dne me je kaporal pustil samega v skladišču s pripombo, da lahko delam sam in da mora on po drugih opravkih. Ko sem prišel drugo jutro zopet na delo, me je strašaneško nahruilil, kam da sem dal pet parov čevljev.

Začutil sem se, kako to, sicer pa sem mu dejal, da prejšnji dan nisem šel, koliko čevljev je v skladišču. Prej sem že slišal, da se je večkrat pripetilo, da je kakšna reč zmanjkala celo v skladišču, a krivca niso mogli dobiti. Pravili so mi, da so kaprali kradli na debelo in da so ukradeno blago prodajali Zidom.

Ko sem se izgovarjal, da v vsej stvari ne vem nič, se mi je kapral emejal in pravil, češ, zdaj smo pa dobili tička. Med tem je že obveštel dežurnega podčastnika, ta pa poročnika.

Čez pol ure je že prišla komisija, ki je ugotovila, da res manjka pet parov čevljev. Izgovarjal sem se, da med tem časom sploh nisem bil v mestu, ker me

noga še vedno boli. Toda takoj so me zavrnili s tem, da pride lahko kdo drugi in odnese, da ga le o pravem času obvestim. Zdaj je šlo ko bliški. Takoj so me odvedli v zapor, kjer sem bil zaprt en dan.

Drugo jutro so me peljali pred polkovnika Mendoza. Vprašal me je, zakaj sem naredil tako neumnost, ko bi bil lahko vedel, da me bodo takoj dobili. Spraveval me je tudi, komu sem prodal čevlje. Po pravici sem mu povedal, da o tej stvari še vedel nisem ničesar, dokler me ni nahruilil kaporal. Polkovnik mi je nato rekel, da bom sam kriv, če pridem v Colomb-Béchar.

Colomb-Béchar je bila kaznilnica za legionarje...

Straža me je nato odvedla v zapor, kjer je bilo še nekaj drugih kandidatov za to strašno ječo. Poizvedel sem, koliko je najmanjša kazen, za katero more človek priti v Colomb-Béchar. Star legionar me je potolažil, da najmanj devet mesecev.

Bil sem tam! Mnogo sem slišal pripovedovati o Colomb-Bécharju, toda kar sem doživel, je bilo strašnejše, ko vse še tako izmišljeno pripovedovanje.

Naslednje jutro so nas odvedli s stražo na cesto, kjer nas je, uboge grešnike, že čakal kamion. Ravno tako se mi je zdelo, ko takrat, ko sem šel prvič v Ksar-es-Souk, samo da sem takrat potoval kot svoboden legionar, zdaj pa kot ujetnik.